

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Колева,
Институт за изследване на обществата и знанието, БАН

Относно: трудовете на доц. д-р Румяна Иванова Стоилова,
участник в конкурс за „професор” по научна специалност Социология 051101,
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата,
обявен от Институт за изследване на обществата и знанието, БАН
в „Държавен вестник”, бр. 53 от 18 юни 2013 г.

1. Общо описание на представените материали

Доцент д-р Румяна Стоилова е единствен кандидат в конкурса за професор по социология, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, обявен от Института за изследване на обществата и знанието при БАН. Кандидатът участва в конкурса с 1 монография, 14 статии на български език, 12 публикации на английски и редакторство и съставителство на тематичен брой на *International Journal of Sociology*. Една от статиите на български език и аналитичният доклад са в съавторство. От статиите на английски една е самостоятелна, останалите са в съавторство.

Представените публикации напълно съответстват на посочените в *Правилника на НС на ИИОЗ* изисквания за избор на академичната длъжност ‘професор’. Кандидатът е представил два списъка на научните публикации, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’, на научната степен ‘доктор на науките’ и за заемане на академичната длъжност ‘доцент’, но липсва отделен списък на научните трудове, с които се кандидатства в конкурса.

2. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата. Съотношение между тях.

Цялостната професионална кариера на доц. д-р Румяна Стоилова е успешно съчетание на научно-изследователска, научно-приложна и педагогическа дейност. Трайните ѝ изследователски интереси в областта на социалните неравенства и социалната стратификация намират израз в осъществяването на национални и международни проекти, в публикации на български и английски език, в експертна и консултантска дейност, във воденето на специализирани лекционни курсове, в научното ръководство на магистри и докторанти.

3. Учебна дейност на кандидата

Учебната дейност на доц. д-р Румяна Стоилова е свързана с четири университета – СУ „Св. Климент Охридски”, където от 2009 г. до днес води лекционен курс „Пазари и неравенства” в магистърската програма „Трудови пазари и развитие на човешките ресурси” на ФФ; НБУ, където от 2010 г. досега има шест лекционни курса; ВТУ, където през 2007 г. чете курс „Класици на немската социология”; ЮЗУ, където в продължение на десет години има лекционен курс по социална стратификация (1997-2007). През последните години доц. д-р Румяна Стоилова е ръководител на магистри и докторанти, чиито разработки са свързани с различни проблеми на съвременното социално-икономическо разслояване.

4. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата

Изследователските интереси на доц. дсн Румяна Стоилова са съсредоточени в две тематични области, едната от които с традиции в българската и международната наука, каквато е социология на социалната стратификация и неравенствата, другата представлява ново изследователско поле, сполучливо формулирано от кандидата като социология на екологията в *Справката за приносите*. И в двете области кандидатът има оригинални приноси.

В съдържателен план постиженията на доц. дсн Румяна Стоилова в изучаването на социално-икономическото разслояване се отличават с няколко важни характеристики.

Първо, Румяна Стоилова изучава систематично няколко социално значими признака с най-силно влияние върху статуса и начина на живот на индивидите – пол, възраст, образование, социален произход и етнос и доказва тяхната социална тежест при различни социо-професионални групи и трудови ситуации. Нещо повече, чрез прецизен анализ на комбинираното действие на тези признаци се разграничават ситуации на „множествена изключеност“, на дискриминационни практики спрямо пол и етнос, на стратегии на „самоизключване“.

Второ, доц. дсн Румяна Стоилова е сред първите изследователи в България, които насочват вниманието си към пола като социален феномен. В резултат на последователни изследователски усилия тя достига до цялостна концепция за социалния пол и неговото стратифициращо значение. Оригиналноста на теоретичния модел на Стоилова е в обвързването на евристичността на методологическия индивидуализъм с ключови постижения на полипарадигмалния феминизъм. Това позволява социалната динамика да бъде разкрита като спрегнато действие на индивидуални решения и институционални и културни контексти, при което изборите на индивида са както зависими от социалната среда, така и съдействащи за възпроизвеждането на нейните структури.

Трето, независимо от типа неравенства, които изучава, било то образователни, полови, етнически, доц. дсн Румяна Стоилова ги разглежда в сравнителна перспектива в български и международен контекст. Благодарение на активното ѝ участие в международни изследователски проекти социалните неравенства в България са изследвани в съпоставка с тези на трансформиращите се общества в Централна и Източна Европа и на развитите западни икономики и демокрации. Така доц. дсн Румяна Стоилова допринася за изграждане на стратификационната картина на българското общество в динамика спрямо собственото си развитие и спрямо стратификационните тенденции в света.

Четвърто, съществен момент от научната дейност на доц. Стоилова е обогатяването на изследователското поле на стратификационните изследвания с професионалните компетенции на статистици и икономисти. Това позволява да се открият устойчиви подходни неравенства между мъжете и жените при еднакви образователни равнища и при различни етапи на трудовата кариера.

Специално внимание в научно-изследователската работа на доц. Румяна Стоилова заслужава интереса ѝ към социологическо осмисляне и изучаване на екологичната проблематика, и най-вече на нагласите към опазване на околната среда, на ценностните и поведенческите модели на отношение към природата. Тези социални феномени са изследвани чрез съчетаване на рационалистката, културалистката и стратификационистката перспектива, което дава възможност да се открият социалната фигура на високо образования, споделящ постматериалните ценности човек като защитник на природа и тази на нечувствителния към екологичните проблеми индивид,

който принадлежи към високи доходни групи и остава свързан с ценностите на консуматорското общество.

Цялостната научно-изследователска дейност на доц. дсн Румяна Стоилова е свързана с обогатяване на съществуващите знания, задълбочаване на анализа на съвременните социални неравенства и приложение на знанията за формулиране на зачитащи човешкото достойнство социални политики.

5. При колективни публикации – определяне на приноса на кандидата

Сред публикациите, участващи в конкурса, има няколко в съавторство. Макар че няма документ, разграничаващ приноса на кандидата от този на съавторите, доколкото става дума за проблеми, които кандидатът познава отлично и изследва систематично, авторският принос не може да бъде подложен на съмнение.

6. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература (по негови данни)

По данни на кандидата има 5 рецензии на самостоятелната монография *Пол и стратификация: Социологическо реконструиране на неравенствата по пол*, публикувана през 2012 г., и 116 цитирания на самостоятелни публикации и публикации в съавторство, от които 72 в международни издания и 44 в литература на български език.

7. Критични бележки на рецензента по представените трудове

Като имаме предвид основната теза на кандидата за индивидуалните избори като обусловени от институционалната и културната среда и като възпроизвеждащи зависимостите – източник на социални неравенства, възниква въпросът кои са ресурсите за преодоляване на неравенствата в съвременното българско общество и къде се крият шансовете за социален просперитет на индивида, обременен от неблагоприятни социални характеристики.

В какво се изразява спецификата на посочените от кандидата три аналитични етапа „на фокусиране върху определен социален проблем; на формулиране на хипотези, които предполагат наличието на генеративни процеси на микро-равнището на индивидуалното действие и на тестване на фактическата валидност на обясненията въз основа на количествени данни” (принос 4 в *Справка за приносите*) при изучаването на значението на пола за стратификационните процеси, доколкото логиката на всяко социологическо изследване включва тези моменти?

8. Лични впечатления на рецензента за кандидата и други данни, непосочени в предхождащите точки.

Познавам Румяна Стоилова от повече от 25 години. Имала съм удоволствието да работя с нея в Научния съвет на Института по социология, а понастоящем в Научния съвет на ИИОЗ, в редколегията на списание *Социологически проблеми* и в Управителния съвет на Българската социологическа асоциация. През всички тези години съвместната ни работа я разкри като изследовател със солиден научен опит, със силно чувство за отговорност и способност за отстояване и защита на научни и граждански каузи. Всички нейни публикации в българската и международната научна литература говорят за автор с богата научна култура и компетентност.

9. Мотивирано и ясно формулирано заключение

Като имам предвид посочените важни резултати в научно-изследователската дейност на кандидата и качествата ѝ на утвърден преподавател и изграден учен със значими и признати научни постижения в България и чужбина убедено и категорично препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури единодушно да предложат на Научния съвет на Института за изследване на общества и знанието да избере доц. д-р Румяна Стоилова за професор по социология от професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

27 октомври 2013 г., София

Светла Колева, доц. д-р